

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ	
ИНСТИТУТ ЗА ИСТОРИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ	
Изходящ №	дата 201 г.
Входящ № 327	дата 09.06. 2018 г.
София 1113, бул. Шипченски проход № 52, бл. 17	
тел : 02/ 970 20 98 ; факс: 02/ 870 21 91	

СТАНОВИЩЕ

на доц. д-р Даниел Вачков, Институт за исторически изследвания

за дисертационния труд на доц. Костадин Паев на тема:

Търновската конституция в светлината на балканския конституционализъм от XIX век.

Сравнително историко-правно изследване.

за придобиване на научната степен

Доктор на историческите науки

Област на висше образование: 2. Хуманитарни науки

Професионално направление: 2.2. История и археология.

Доцент Костадин Илиев Паев е преподавател по История на българската държава и право в Югозападния университет „Неофит Рилски“. Защитил е докторска дисертация през 2001 г. През последните години доц. К. Паев е публикувал няколко статии, както монография по темата на представения дисертационен труд. Така че, кандидатът отговаря на необходимите изисквания за придобиването на научната степен „Доктор на историческите науки“.

Представеният от доцент К. Паев труд разглежда значима тема от Новата българска история, като този път тя е разгледана в контекста на оформилата се балканска конституционна практика. Широко използваният компаративен подход дава възможност да се направят точни оценки и изводи за характеристиките на българския основен закон и той да бъде адекватно разположен в цялостната конституционната среда на Балканите през XIX век . Новият поглед върху проблематиката позволява на автора, въпреки сравнително богатата научна литература по темата, да постигне безспорни приноси в нейното изследване.

Уводът проследява основните изследвания по темата, както акцентът е поставен главно върху тези в българската научна книжнина. Краткият, но точен коментар очертава, от една страна основата, върху която се изгражда представеният труд и от

друга, извежда новите моменти в изследването на доц. Костадин Паев. Отбелязани са и някои чуждестранни изследвания, които използват сходен подход в изучаването на балканските конституции.

Избраната структура на изложението е напълно съобразена с възприетия от автора изследователски подход и изцяло допринася за осъществяване на заявените в увода цели на проучването.

В първа глава, озаглавена „Модерният конституционализъм на Балканите през XIX век (до 1878)“, е направен съдържателен преглед на конституциите и конституционните проекти в балканските държави и в Османската империя от края на XVIII в. до появата на българската държава през 1878 г. Добре са представени, идейните влияния, обществените предпоставки, политическите борби и външната намеса в изграждането на балканския конституционализъм. Убедителният коментар на конституционните разпоредби е отлично ситуиран в конкретната политическа обстановка в съответната страна. По този начин авторът показва способността си да проследи в синтезиран вид главните етапи в държавнообразователните процеси на Балканите през XIX в. Направен е подходящ подбор на иначе твърде обширната литература, която може да се открие във всяка балканска държава по разглежданата проблематика. Благодарение на сравнителния подход още в тази глава става възможно да се изведат основните характеристики на изграждащия се балкански конституционализъм, в който водеща роля играе външния фактор. Точно са изведени общите и специфичните черти в развитието на конституционните идеи в отделните балкански държави.

Втора глава, носеща заглавието „Българският конституционализъм през Възраждането и Търновската конституция“ проследява българските политически програми за периода от декември 1866 до януари 1877, които малко или повече носят белезите на конституционни проекти. И тук с много вещина авторът подлага на точен и аргументиран анализ разглежданите текстове, като също ги разполага успешно в контекста на развитието на българския национален въпрос. Въз основа на изследваните проекти е направена интересна систематизация на най-важните конституционни положения, които отразяват и нивото на българската обществена мисъл от онова време. Добре са изведени различните заемки от оформилата се вече балканска традиция и е показано как тя е адаптирана за нуждите на българското общество. Представени са

отраженията на възрожденските проекти при изработването на основния закон на княжество България. Направените изводи звучат аргументирано и убедително.

Трета глава е озаглавена Сравнителноправен анализ на Търновската конституция с другите балкански конституции. Освен, че е най-голяма по обем именно в тази част се открояват в най-ясен вид научните приноси на автора. Различните държавни институции са подложени на задълбочен анализ, като е направена съпоставка между техните правомощия и мястото им в целия механизъм на държавно управление, отразен в отделните балкански конституции. Изведени са първоизточниците на всеки основен конституционен принцип и е проследено по какъв начин той е отразен в съответния законодателен текст. Успешното прилагане на компаративния подход дава възможност адекватно да се оценят главните постановки в Търновката конституция и да се съизмерят с тези в другите балкански основни закони. Демонстрирано е отлично познаване както на конституционната материя, така и на специфичната историческа картина на Балканите и в Европа през XIX век. Изказаните тези са убедителни и аргументирани.

В заключението, което носи белезите и на своеобразно резюме на изследването, отново са изведени главните обобщения и тези на автора относно характеристиките на балканския конституционализъм от разглеждания период и идейните влияния, които той търпи. Направените изводи са напълно убедителни. Представената в края сравнителна таблица на различни положения от Търновката, френската и белгийската конституции е интересна и полезна както за научните изследвания, така и за нуждите на образованието.

Разбира се, когато се изследва толкова значима тема, при това разположена в широк сравнителен контекст между няколко държави и е обхванат достатъчно дълъг исторически период, винаги съществува рискът, да бъдат допуснати някои пропуски в използваната научна литература. Като се вземе преди вид и многото различни езици, на които са публикувани изследванията рискът става още по-голям. С оглед обаче, постигането на изследователските цели в представения труд, съвсем основателен е изборът на сравнителния анализ, макар той да носи със себе си всички възможни подобни опасности. Но дори и да могат да се открият някои пропуски, мнението ми е, те не влияят по никакъв начин на качеството на представения дисертационен труд и не намаляват научните приноси на доцент Паев.

След всичко казано дотук си позволявам да препоръчам на Научното жури да присъди на доц. Костадин Илиев Паев научната степен „Доктор на историческите науки“.

доц. д-р Даниел Вачков

5.05.2018